

MICHALINA KASPRZAK

ORCID: 0000-0003-4106-6391

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

e-mail: michalina.kasprzak@amu.edu.pl

TWÓRCZY NAUCZYCIEL W EDUKACJI POLONIJNEJ – EGZEMPLIFIKACJE ZE SZKOLNEJ PRAKTYKI

WPROWADZENIE

Współcześnie jednym z podstawowych zadań nauczyciela jest przygotowanie ucznia do życia w dynamicznie zmieniającym się świecie. Niezależnie od tego, w jakim kraju dziecko podejmuje naukę, edukacja powinna nadążać za zmianami technologicznymi i różnorodnością wynikającą m.in. z przemian społeczno-kulturowych, gospodarczych czy szerzej – cywilizacyjnych. Ponadto powinna również podążać za zmianami w procesie uczenia się wynikającymi z ustaleń neuronauki. Dzisiejsza szkoła, na każdym etapie edukacji, bezsprzecznie potrzebuje autonomicznych, innowacyjnych, odważnych i zaangażowanych nauczycieli, którzy będą wspierać holistyczny rozwój ucznia, a zwłaszcza umiejętności krytycznego, jak i twórczego myślenia oraz samodzielności w działaniu. Twórczy nauczyciel odgrywa istotną rolę w budowaniu szkolnego klimatu, sprzyjającego sukcesom edukacyjnym zarówno nauczycieli, jak i uczniów. W dyskursie pedagogicznym i psychologicznym twórczość nauczycieli jest analizowana w wielu wymiarach. Jednak badacze zgodnie podkreślają rolę kompetencji personalnych i postawy twórczej nauczyciela, rozumianej jako „zespół dyspozycji poznawczych, emocjonalno-motywacyjnych i behawioralnych, który umożliwia jednostce reorganizowanie dotychczasowych doświadczeń, odkrywanie, konstruowanie czegoś (rzeczy, idei, sposobu działania, sposobu postrzegania świata) dla niej nowego i wartościowego” (Szmidt, 2003, s. 83). Zatem jego postawa pozwala na rozbudzenie potencjału i twórczych możliwości dzieci, dla których nauczyciel jest zarówno przewodnikiem, jak i tutorem – osobą wspierającą w działaniach. Stwarzając bezpieczne, ale również zindywidualizowane warunki nauki, wzmacnia harmonijny rozwój uczniów, jednocześnie doskonaląc wciąż swoje umiejętności

i kompetencje, dostosowując je także do wyzwań rzeczywistości (Karpińska i in., 2021). Z uwagi na wciąż pojawiające się zmiany istotne „jest ciągle aktualizowanie oferty edukacyjnej w taki sposób, aby korespondowała ona z edukacyjnym zapotrzebowaniem dziecka” (Zińczuk, 2009, s. 136).

Szczególnie znacząca jest rola twórczego nauczyciela w edukacji polonijnej prowadzonej w szkołach sobotnich. Zmotywowanie i zainteresowanie dziecka, które poza lokalnym systemem edukacyjnym dobrowolnie uczęszcza na dodatkowe zajęcia szkolne w soboty, wymaga ponadwymiarowej pomysłowości i oryginalności ze strony nauczyciela. Ponadto edukacja ta odbywa się w języku polskim, który nie zawsze jest językiem dominującym w rodzinie i najbliższym otoczeniu. Równie ważne w tym procesie jest współtworzenie pozytywnej atmosfery z rodzicami i innymi członkami Polonii w kraju zamieszkania. Zaprezentowane w niniejszym artykule analizy szkół, przykłady działań nauczycieli polonijnych oraz ich deklaracje stanowią przygotowanie do poszerzonych analiz, które zostaną opublikowane w książce *Innowacje pedagogiczne w edukacji polonijnej* (2024), będącej w procesie wydawniczym.

CHARAKTERYSTYKA EDUKACJI POLSKIEJ I POLONIJNEJ

Polska edukacja za granicą ma długoletnią historię. Wielu Polaków podejmowało czasowe lub stałe wyjazdy z kraju na skutek zmian politycznych i społecznych. Wzrost emigracji Polaków nastąpił po przełomie politycznym w 1989 roku, a nasilił się jeszcze bardziej po 2004 roku, kiedy Polska stała się członkiem Unii Europejskiej. Liczne wyjazdy związane były z emigracją zarobkową, co bezpośrednio było skorelowane ze zwiększoną liczbą uczniów w szkołach organizowanych przy placówkach dyplomatyczno-konsularnych (ORPEG, 2023).

Do niedawna funkcjonowanie polskich szkół za granicą było podzielone na trzy rodzaje: (1) filie szkół i Szkolne Punkty Konsultacyjne oraz punkty należące do Zespołu Szkół dla Dzieci Obywateli Polskich Czasowo Przebywających za Granicą, realizujące polską podstawę programową, ale uczestnictwo w nich nie zwalniało z obowiązku szkolnego w danym kraju; (2) szkoły europejskie, międzynarodowe czy oddziały szkolne z fakultatywną ofertą zajęć w języku polskim, nauką języka polskiego jako ojczystego lub obcego. Przynależały one do systemu edukacyjnego kraju, w którym były organizowane; (3) szkoły polonijne – społeczne szkoły sobotnie, prowadzone przez organizacje pozarządowe i społeczne lub parafie (Czetwertyńska i in., b.d., s. 10–11). Nie zwalniały z obowiązku szkolnego w danym kraju, ale również nie miały obligatoryjności realizacji polskiej podstawy programowej. Ich funkcjonowanie było nadzorowane przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych (Lipińska i Seretny, 2012).

W 2019 roku na skutek modyfikacji w prawie oświatowym nastąpiła zmiana i występują: szkoły polskie (dawniej Szkolne Punkty Konsultacyjne), które realizują plan uzupełniający (język polski i wiedza o Polsce). Od 2022 roku umożliwiono funkcjonowanie w nich oddziałów dziecięcych (przedszkolnych). Szkoły te nadzorowane są przez Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą (ORPEG). W roku szkolnym 2023/2024 zarejestrowano 76 szkół polskich w 37 krajach na świecie. Kolejnym rodzajem są sekcje polskie we Francji (4 jednostki), w których obowiązuje podwójne nauczanie, tzn. kilka godzin tygodniowo prowadzone są przedmioty w językach narodowych, m.in. historia, geografia, literatura (integracja środowiska lokalnego i polskiego). Kolejny rodzaj to różnego typu szkoły europejskie, które z reguły są najszerszym środowiskiem wielojęzycznym i wielokulturowym. Realizują one program dydaktyczno-wychowawczy, bazując na podstawach programowych. Dzieci polskie najczęściej realizują język polski jako ojczysty, ale uczęszczają do sekcji językowej wybranej przez rodziców (np. w języku angielskim). Ostatnim rodzajem są szkoły polonijne (społeczne, sobotnie) prowadzone przez organizacje społeczne, parafie i inne instytucje, które są najbardziej rozpowszechnioną formą polskiej i polonijnej edukacji za granicą (ponad 600 zarejestrowanych instytucji). Szkoły te mają bogaty program dotyczący pielęgnowania języka polskiego, kultury i tradycji (ORPEG, 2023, s. 9–13). W październiku 2022 roku Ministerstwo Edukacji i Nauki powołało Instytut Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego, który przejął m.in. współpracę ze szkołami i nadzór nad szkołami oraz instytucjami działającymi na rzecz rozwoju języka polskiego za granicą. W związku z tym szkoły polonijne nie podlegają już Ministerstwu Spraw Zagranicznych. Instytut to nowy organ, który jest obecnie w fazie zmian administracyjnych i organizacyjnych. Pomimo zmiany instytucji nadzorującej działalność szkół polonijnych nadal nie mają one konieczności realizacji podstawy programowej zgodnej z polskim systemem nauczania.

Szkoły polskie i polonijne za granicą są naturalnym środowiskiem dwu- i wielojęzyczności oraz dwu- i wielokulturowości, które zrzeszają osoby (najczęściej dzieci i rodziców), które z uwagi na pochodzenie przynajmniej jednego z członków rodziny chcą kontynuować polską historię, tradycje i język oraz poszerzać wiedzę o Polsce, jej geografii, literaturze i bogactwie kulturowym. W niniejszym artykule omówiona zostanie działalność wybranych szkół polonijnych z Hiszpanii, Islandii, Turcji i Włoch prowadzonych przez stowarzyszenia. W Hiszpanii są to szkoły prowadzone w Katalonii przez Stowarzyszenie Kulturalne Szkoła Polska. W Islandii jest to szkoła prowadzona przez Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły Polskiej w Reykjavíku. W Turcji jest to szkoła prowadzona przez Polonijne Stowarzyszenie Kultury i Nauki w Antalyi, a we Włoszech szkoły prowadzone przez Stowarzyszenie Włosko-Polskie w Padwie i Stowarzyszenie Włosko-Polskie Czerwone Maki w Umbrii. Prezentowane informacje dotyczące funkcyj-

nowania szkół, przykłady działalności oraz pracy twórczej nauczycieli zostały zebrane w trakcie trwania projektu „Innowacje pedagogiczne w edukacji polonijnej. Wspieranie kompetencji nauczycieli w środowisku dwu- i wielojęzycznym” (<https://polishpie.amu.edu.pl/>), dofinansowanego przez Unię Europejską i realizowanego w latach 2022–2024. W projekcie wzięło udział więcej szkół prowadzonych przez stowarzyszenia, jednak w celu prezentacji wybranych działalności twórczych w tym artykule zaprezentowano kilka, losowo wybranych instytucji. Dane zostały zebrane metodą studium przypadku przeprowadzonego w każdej ze szkół. Wykorzystano analizę wywiadów przeprowadzonych z dyrektorami i nauczycielami instytucji (jeden dyrektor i jeden nauczyciel z każdej szkoły – dane są w toku analizy i w niniejszym artykule zostały przedstawione fragmentarycznie) oraz analizę dokumentów, a także materiały z przeprowadzonych zajęć oraz obserwacji.

Wszystkie instytucje są szkołami społecznymi, które realizują zajęcia dla grup przedszkolnych i wczesnoszkolnych w wybrane soboty w miesiącu, w zależności od możliwości i potrzeb lokalnej społeczności (wyłączając święta i wakacje). Nie realizują polskiej podstawy programowej, uczniowie korzystają z materiałów przygotowywanych przez nauczycieli. W każdej szkole zajęcia prowadzone są w języku polskim w kilku grupach wiekowych, z podziałem na grupy/klassy. Tematyka zajęć oscyluje wokół historii, literatury i geografii Polski. Poza systematyczną działalnością szkolną wszystkie szkoły organizują spotkania dla lokalnej społeczności oraz Polonii i Polaków z okazji okolicznych świąt lub dla celebrowania polskich tradycji.

TWÓRCZOŚĆ NAUCZYCIELI POLONIJNYCH W PRACY Z UCZNIEM

Szkoła jest przestrzenią edukacyjną, w której nauczyciel wspomaga twórczość uczniów, kształtuje ich osobowości i stymuluje wieloaspektowy rozwój. Jednak współcześnie „szkoła nie jest już jedynym miejscem zdobywania wiedzy; tę uczeń pozyskuje z różnych źródeł w coraz łatwiejszy sposób, zgodnie ze swymi zainteresowaniami, już na długo przed rozpoczęciem formalnej edukacji” (Wollman, 2017, s. 11). Współczesny nauczyciel staje więc przed wyzwaniem organizowania środowiska uczenia się i animowania procesu uczenia się, a nie tylko dba o transfer wiedzy. W związku z powyższym nie realizuje tylko tradycyjnych praktyk społeczno-wychowawczych (Ostrowska, 2011), ale powinien wdrażać nowe rozwiązania w postaci innowacji edukacyjnych. Oznacza to, że predyspozycje psychospołeczne, talent pedagogiczny i osobowość nauczyciela w dzisiejszych czasach nie są już wyznacznikami efektywnego nauczania. Obecnie u nauczycieli poszukuje się twórczego potencjału. W literaturze wskazywane są oczeki-

wane cechy postawy twórczej nauczyciela, wśród których wymieniane są m.in.: „zdolność szybkiego przystosowywania się do zachodzących zmian, tendencja do posługiwania się uogólnieniami, pomysłowość, wynalazczość, zdolność do syntezy, umiejętność odrzucania tego, co nieistotne i drugorzędne, zdolność do analizy, dziwienia się, myślenia dywergencyjnego z dużą giętkością, płynnością, produktywnością i oryginalnością” (Kujawska, 2013, s. 40). W edukacji polonijnej szczególnie istotne jest też entuzjastyczne podejście, elastyczność, energia, zaangażowanie, spontaniczność, otwartość na nowe doświadczenia, niezależność, ponieważ z uwagi na pracę sobotnią, odbywającą się w wynajmowanych przestrzeniach lokalnych szkół, nauczyciele zmuszeni są do stosowania kreatywnych rozwiązań w zakresie tworzenia treści i organizacji przestrzeni edukacyjnej.

W edukacji polonijnej nauczyciel staje także przed innymi wyzwaniami, m.in. dotyczącymi specyficznych warunków środowiskowo-kulturowych oraz konfrontowania własnych kompetencji z potrzebami praktycznymi w najbliższym otoczeniu (Modrzejewska i Walaszek-Latacz, 2017). Zauważalny jest brak kadry pedagogicznej, a deficyt ten spowodowany jest brakiem stałego zatrudnienia i wynagrodzenia dla nauczycieli. Zdecydowana większość nauczycieli polonijnych realizuje zajęcia na podstawie umowy o wolontariat (Kasprzak, 2023). Spośród opisywanych szkół tylko w jednej z nich nauczyciele otrzymują comiesięczne wynagrodzenie, w pozostałych są to ewentualne zwroty kosztów dojazdu do szkoły czy zakupu materiałów dydaktycznych lub inne profity, tj. zniżki/zwolnienia z opłat za uczestnictwo w zajęciach w szkole polonijnej dla własnych dzieci. Sytuacja ta powtarza się w wielu krajach, w których organizowane są szkoły polonijne (Czetwertyńska i in., b.d.). Jest to bezpośrednio związane z tym, że nauczyciele w szkołach polonijnych nie zawsze mają wykształcenie pedagogiczne, często są to np. rodzice dzieci, które uczęszczają do danej szkoły (Lipińska i Seretny, 2012). Taka sytuacja występuje również w pięciu z sześciu opisywanych szkół. Poza tym w edukacji polonijnej występują inne niż w polskiej szkole trudności językowe, gdyż język polski nie zawsze jest pierwszym językiem komunikacji w rodzinie. W pięciu szkołach jest on drugim, trzecim lub kolejnym językiem komunikacji w danym kraju.

Z uwagi na m.in. wyżej wymienione powody twórczość w pracy nauczyciela polonijnego ma kilka wymiarów. Z jednej strony dba on o sposób przygotowania i przekazania treści edukacyjnych w sposób zrozumiały i atrakcyjny dla dzieci, z drugiej kreuje i buduje także szkolną atmosferę oraz przestrzeń do wykorzystywania potencjału dwu- i wielojęzycznych środowisk oraz dwu- i wielokulturowego bagażu doświadczeń.

W celu wspierania kompetencji kadry polonijnej w szkołach sobotnich dyrekcja i nauczyciele uczestniczą w szkoleniach, warsztatach i konkursach organizowanych przez instytucje działające online i stacjonarnie na rzecz Polonii

i Polaków za granicą, m.in. organizowanych przez ORPEG, Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” czy Instytut Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego. Współpracują z instytucjami, tj. przedszkolami, szkołami, uniwersytetami, centrami kulturalnymi itp. w Polsce, także w zakresie realizowania projektów edukacyjnych z uczniami, rodzicami i nauczycielami. W zakresie wieloaspektowego rozwoju (w tym twórczego) kadra polonijna uczestniczy w międzynarodowych projektach dofinansowanych przez Unię Europejską. Do efektów tego rodzaju współpracy dla opisywanych szkół z Hiszpanii i Włoch należy m.in. platforma edukacyjna z kursami przygotowanymi przez nauczycieli polonijnych dla innych nauczycieli kształcących za granicą lub studentów przygotowujących się do pracy nauczyciela za granicami kraju, ale też wszystkich zainteresowanych poszerzeniem wiedzy o Polakach i Polonii w świecie (Kasprzak i Hojna, 2020). Projekty europejskie, które realizują szkoły polonijne, pozwalają na stwarzanie przestrzeni do wymiany doświadczeń i dobrych praktyk z innymi szkołami i instytucjami, umożliwiają profesjonalne wsparcie kadry nauczycielskiej przez ekspertów, dydaktyków i metodyków, jak również stwarzają możliwość budowania, aranżowania, formułowania, komponowania, a więc generowania nowości, co z perspektywy polonijnego nauczyciela o twórczej postawie jest ważnym elementem jego pracy i rozwoju.

WYBRANE PRZYKŁADY TWÓRCZYCH AKTYWNOŚCI Z POLONIJNEJ PRAKTYKI SZKOLNEJ

W szkołach polonijnych w Hiszpanii, Islandii, Turcji i we Włoszech nauczyciele przygotowują zajęcia dla różnych grup wiekowych. Poniżej zostaną zaprezentowane wybrane przykłady aktywności, zrealizowane w opisywanych szkołach, ze szczególnym uwzględnieniem grup w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym.

Ze szkolnej praktyki w Katalonii (Hiszpania) na blogu <https://szkolapolska.blogspot.com/> prezentowane są sprawozdania po każdym zajęciach. Nauczyciele samodzielnie przygotowują treści zajęć dla swoich grup lub przygotowują je na podstawie materiałów dydaktycznych pozyskanych z instytucji wspierających edukację polonijną w szkołach społecznych. Przykładem zajęć przygotowanych przez twórczego nauczyciela i jednocześnie angażujących uczniów do podejmowania twórczych aktywności mogą być zajęcia dotyczące omówienia zasad panujących w klasie/w szkole z metaforycznym odniesieniem do pracy pszczół. Scenariusz zajęć został opublikowany w czasopiśmie polonijnym (Jar-

makowska, 2021, s. 57–61). Tego typu zajęcia każdorazowo cieszą się dużym zainteresowaniem i atrakcyjnością, ponieważ pozwalają na wyzwalanie inwencji twórczej dzieci.

Innym przykładem jest działalność nauczycieli w Szkole Polskiej im. Janusza Korczaka w Reykjavíku (Islandia). Nauczyciele przygotowują zajęcia tematycznie, zgodnie z wcześniej ustalonym harmonogramem. Konspekty zajęć publikowane są systematycznie na stronie internetowej szkoły (<https://szkolapolska.is/>). Jednym z przykładów twórczej aktywności nauczycieli i uczniów może być kontynuowanie polskich tradycji (np. obchodów Dnia Babci i Dziadka) w tematyce lokalnej fauny i flory z wykorzystaniem książki *Morskie opowieści* (<https://szkolapolska.is/przedszkole/przedszkole-c/20-01-2024-dzien-babci-i-dziadka-oraz-podwodny-swiat>).

Propozycją twórczej pracy nauczycieli z inicjowaniem twórczych aktywności wśród uczniów ze Szkoły Polonijnej w Antalyi (Turcja) są m.in. spotkania, podczas których nauczyciele polonijni wykorzystują swoje artystyczne zdolności (plastyczne, muzyczne, teatralne) do kreowania postawy otwartości i tolerancji wśród uczniów. Przykładem może być wykorzystanie metody Ebru – sztuki malowania na wodzie – do omówienia różnorodności religijnej i wielokulturowości w grupie oraz zajęcia z tworzeniem własnych instrumentów muzycznych itd. Efekty współpracy twórczej nauczycieli i uczniów można śledzić na fanpage’u szkoły na Facebooku (<https://www.facebook.com/PolonijneStowarzyszenieKulturyiNauki/?fref=ts>).

W przypadku propozycji szkół polonijnych w Padwie i Perugii (Włochy) są to aktywności twórcze z wykorzystaniem literatury i geografii na temat np. polskiego żubra (<https://www.facebook.com/photo?fbid=1117244726378600&set=pcb.1117253509711055>). Łączenie zabawnych wierszyków, np. „Żubr żuł żuchwą żurawinę”, z geograficznym położeniem Puszczy Białowieskiej, oglądanie żubrów online i tworzenie własnych prac plastycznych przez uczniów, a przy tym oczywiście utrwalanie polskiej gramatyki to tylko jeden z przykładów zaangażowania i twórczego łączenia treści przez nauczycieli polonijnych.

Innymi propozycjami twórczego nauczania w edukacji polonijnej są spotkania z folklorem, rodzimymi artystami, sportowcami, realizowanie eksperymentów, prac w terenie, a także pielęgnowanie tradycji świąt polskich poza granicami kraju w gronie różnorodności językowej i kulturowej. Takie formy działań podejmowane przez nauczycieli pozwalają na szybsze i trwalsze zapamiętanie informacji o Polsce. Jednak, wykorzystując metody poznania wielozmysłowego, nauczyciele przede wszystkim motywują uczniów do zaangażowania się w proces edukacyjny, uczniowie chcą samodzielnie doświadczać, tworzyć i przy tym zdobywać nową wiedzę i umiejętności w pozytywnej atmosferze.

PODSUMOWANIE

Edukacja polonijna w sobotnich szkołach społecznych jest nieformalną formą kształcenia. Uczestnictwo w szkołach jest dobrowolne, ale tym, którzy się na nie decydują, pozwala podtrzymywać bogactwo językowe, historyczne i kulturowe. Pomaga dwu- i wielojęzycznym uczniom, ale także całym rodzinom, kreować ideę włączania się w różnorodność i wielokulturowość. Buduje społeczność, która jest zaangażowana, a jednocześnie akceptująca i otwarta na zmiany. Mimo trudności i wyzwań, które stoją przed każdą społecznością, pozwala na odczuwanie wewnętrznej wolności i autonomii oraz niezależności człowieka, który w przyszłości będzie dokonywał potencjalnych zmian i podejmował różnorodne decyzje.

W perspektywie wspierania samodzielnego i krytycznego myślenia uczniów, innowacyjnego podejścia i kreowania przez nich ścieżki życiowej z wiarą we własne możliwości niezbędnym filarem będzie twórczy nauczyciel, który samodzielnie tworząc, ale przy tym stymulując i wzmacniając aktywność twórczą dzieci polskich i polonijnych, będzie motywował ich do podejmowania coraz to nowszych wyzwań.

BIBLIOGRAFIA

- Czetwertyńska, G., Krasuska, M., Mochól, S., Petri, K. (b.d.). *Poradnik dla animatorów szkolnictwa polonijnego, nauczycieli i rodziców*. Włącz Polskę. http://www.pss.nets.pl/pss_northampton/wp-content/uploads/2018/01/poradnik_animatorzy_web.pdf
- Instytut Rozwoju Języka Polskiego im. Świętego Maksymiliana Marii Kolbego. <https://irjp.gov.pl/>
- Jarmakowska, D. (2021). Gdyby pszczoły latały do szkoły? Reguły i zasady zachowania w klasie/w szkole. *Uczymy jak uczyć. Kwartalnik metodyczny dla nauczycieli polonijnych*, (4), 57–61.
- Karpińska, A., Zińczuk, M., Kowalczyk, K. (red.). (2021). *Nauczyciel we współczesnej rzeczywistości edukacyjnej*. Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
- Kasprzak, M. (2023). Elementy edukacji artystycznej w szkołach polonijnych w Katalonii (Hiszpania). W: N. Kłysz-Sokalska (red.), *Kulturowe konteksty edukacji artystycznej* (s. 137–149). Wydawnictwo Akademii Muzycznej w Poznaniu.
- Kasprzak, M., Hojna, E. (2020). Szkoły polskie w Katalonii (Hiszpania) jako przykład kreatywnej edukacji. W: A. Boroń, J. Gulczyńska, M. Barańska, M. Brenk, A. Mańkowska, K. Nowak-Kluczyński (red.), *Polonia i Polacy za granicą. Kulturowe i edukacyjne obszary badań i doświadczeń* (s. 327–336). Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Kujawska, M. (2013). Model współczesnego nauczyciela. *Cieszyński Almanach Pedagogiczny*, 2, 38–55.
- Lipińska, E., Seretny, A. (2012). Szkoła polonijna czy językowa? Szkolnictwo polonijne w perspektywie dydaktycznej. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 38(4)(146), 23–37.
- Modrzejewska, J., Walaszek-Latacz, J. (2017). The Polonia teacher of early education. *Polish Journal of Continuing Education*, 1, 22–31.
- ORPEG. <https://www.orpeg.pl/>

- ORPEG. (2023). *Jubileusz Ośrodka Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą*. Grafpol.
- Ostrowska, A. (2011). Szkoła miejscem wspierania rozwoju twórczości uczniów. W: J. Łaszczyk, M. Jabłonowska (red.), *Wokół problematyki zdolności* (t. 2, s. 94–105). Wydawnictwo Universitas Rediviva.
- Polonijne Stowarzyszenie Kultury i Nauki w Antalyi. <https://www.facebook.com/PolonijneStowarzyszenieKulturyiNauki/?fref=ts>
- Projekt Polish PIE. <https://polishpie.amu.edu.pl/>
- Szkoła Języka i Kultury Polskiej w Padwie. https://www.polskaszkoła-padwa.pl/scuola_polacca/?lang=pl
- Szkoła Polska „Czerwone Maki” w Perugii. <https://www.facebook.com/photo?fbid=1117244726378600&set=pcb.1117253509711055>, <https://www.czerwonemakiperugia.com/>
- Szkoła Polska im. Janusza Korczaka w Reykjavíku. <https://szkolapolska.is/>
- Szkoła Polska w Barcelonie, Tarragonie, Gironie i Gavà. <https://szkolapolska.blogspot.com/>
- Szmidt, K.J. (2003). *Dydaktyka twórczości. Koncepcje, problemy, rozwiązania*. Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Wollman, L. (2017). Nauczyciel innowator XXI wieku jako organizator środowiska uczenia się. W: U. Szuścik, R. Raszka (red.), *Innowacyjność w praktyce pedagogicznej. Teoria i praktyka* (t. 1, s. 11–24). Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Zińczuk, M. (2009). Nauczyciel jako współtwórca sukcesu szkolnego uczniów. W: K. Kusiak, I. Nowakowska-Buryła, R. Stawinoga (red.), *Edukacyjne konteksty rozwoju dziecka w wieku wczesnoszkolnym* (s. 133–144). Wydawnictwo UMCS.

Author: Michalina Kasprzak

Title: Creative teacher in Polish diaspora education: Examples from school practice

Keywords: teacher; creativity; Polish diaspora education; preschool education; early childhood education

Discipline: Pedagogy

Language: Polish

Document type: Article

Summary

The article presents the basic assumptions concerning the teachers' creative role in the education of the Polish community abroad based on selected Saturday schools across Spain, Iceland, Turkey, and Italy. It highlights the importance of the activities of Polish schools in bilingual and multilingual environments in the contemporary world. The article describes selected examples of activities conducted with preschool and early school-age students from the school practice of six institutions. It also emphasizes the importance of teachers' experiences in inspiring students and parents to collaborate on projects and engage with Polish communities in Poland and abroad. The article underscores the idea of cooperation between Polish and Polish diaspora institutions in supporting teachers' competences for educating young children.